

ZÁKLADY TRESTNÍ ODPOVĚDNOSTI

PRÁVNICKÉ OSOBY

prof. JUDr. V. Kratochvíl
a. r. 2011/2012

Použitá literatura:

Komentáře:

BURDA, e., ČENTÉŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J. a kol. Trestný zákon. Všeobecná část. Komentár – I. díl. Praha: C. H. Beck, 2010

FENYK, J., SMEJKAL, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář. Příloha: Modelová interní opatření k předcházení trestné činnosti právnické osoby. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2012

FOREJT, P., HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem. Praha: Linde, 2012

JELÍNEK, J., HERCZEG, J. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou. Praha: Leges, 2012

ŠÁMAL, P. a kol. Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář. Praha: C. H. BECK, 2012

Učebnice :

FENYK, J. Hlava IV. Základy trestní odpovědnosti a nedostatek trestnosti činu právnických osob. In: KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 1., 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 2012

Časopisy:

JELÍNEK, J. Nový zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Kriminalistika, č. 1/2012, s. 23 a násl.

KRATOCHVÍL, V. Trestní odpovědnost právnických osob a základní zásady trestního práva hmotného. Trestněprávní revue, č. 9/2011, s. 249 a násl.

Právní předpisy:

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (TOPOZ)
Důvodová zpráva k TOPOZ:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=285&CT1=0>

Úvodní poznámky:

- **z. individuální trestní odpovědnosti fyzických osob (ITOFyO)**
- **trestní odpovědnost právnických osob (TOPO):**
 - ITOFyO = tradiční v kontinentálním TP (*SOCIETAS DELINQUERE NON POTES* /společnost nemůže jednat deliktně/)
 - recentní vývoj 2. ½ XX. a 1. ½ XXI století probíhá ve znamení průlomu monopolu ITOFyO a jejího doplnění TOPO (Nizozemsko, Francie, Polsko, Slovinsko, Maďarsko, Finsko, Dánsko, Rakousko ... aj.)
 - **ČR =**
2004: zamítnutý první návrh zákona o TOPO z důvodu:
 - rozporu nové úpravy s kontinentální tradicí,
 - přepínání trestní represe,
 - rizik zneužití nové úpravy nekalou konkurencí,
 - objektivního konceptu TOPO, bez možnosti liberace,

**ČR =
2008**

**„Věcný záměr zákona o odpovědnosti právnických osob za
správní delikty spáchané jednáním, které je u fyzických osob
postihováno jako trestný čin a k jehož postihu u právnických
osob zavazuje mezinárodní smlouva nebo právní předpis ES“**

**„Záměr...“ neprošel připomínkovým řízením, vše se vrací na
počátek ...**

ČR =

2011

jediná země EU, která daný problém doposud neřeší
legislativně ...

Únor 2011 – vláda ČR projednala a schválila
„Návrh zákona o TOPO a řízení proti nim“

„Návrh“ vychází z koncepce **pravé** TOPO, jako
většina členů EU (NL, F, PL, Rak atd.)
Španělsko, Slovenská republika vycházejí z
koncepce **nepravé** TOPO
(podrobně viz dále)

Říjen 2011 - přijat zák. č. **418/2011** Sb., o trestní
odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, s
účinností od **1. 1. 2012**

mezinárodněprávní a evropskoprávní souvislosti, důvody přijetí konceptu TOPO v trestním zákonodárství kontinentální Evropy:

- *mezinárodní právo, např.:*

- Úmluva OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, Paříž, 17. 12. 1997 (č. 25/2000 Sb. m. s.),
- Úmluva OSN o potlačování a financování terorismu, New York, 9. 12. 19 (č. 18/2006 Sb. m. s.),
- Trestněprávní úmluva RE o korupci, Štrasburk, 27. 1. 1999 (č. 70/2002 Sb.m.s.) ... aj.

- *evropské právo, např.:*

- Druhý protokol k Úmluvě EU o ochraně finančních zájmů ES, 19. 6. 1997,
- Rámcové rozhodnutí o boji proti terorismu, 13. 6. 2002,
- Rámcové rozhodnutí o potírání obchodování s lidmi, 19. 7. 2002,
- Rámcové rozhodnutí, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkové podstaty trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami, 25. 10. 2004,
- Rámcové rozhodnutí k posílení rámce trestního práva pro boj proti znečištění z lodí, 12. 7. 2005 ... aj.

PRAVÁ TOPO (např. Nizozemsko, Francie, Rakousko ... aj.)

- 1) právnické osobě se **přičítá** trestný čin spáchaný osobou fyzickou, podle TPH a v rámci řízení podle TPP se jí ukládá trestní sankce:
 - + ***vicarious liability*** (zástupná odpovědnost právnické osoby za trestné činy zaviněně spáchané v jejím rámci fyzickými pachateli, jež se jí přičítají)
 - + ***directing mind*** (princip řídící mysli fyzické osoby, jejíž zaviněně jednání a stav mysli se ztotožní /identifikuje, *identifikační teorie*/ s jednáním a stavem mysli právnické osoby, jež odpovídá přímo, nikoli zástupně)
- 2) právnickou osobu zatěžují původní povinnosti kontrolovat a řídit, které když nesplní, odpovídá jako původní pachatel (nikoli jako zástupný, anebo ten, jenž se s činem fyzické osoby jen ztotožní):
 - + ***funkční pachatelství, corporate culture, selhání managementu, agregační teorie, následné selhání PO***
- 3) objektivní odpovědnost právnické osoby za následek (bez ohledu na zavinění):
 - + ***absolute liability*** (odpovědnost bez možnosti liberace)
 - + ***strict liability*** (odpovědnost s možností liberace)

NEPRAVÁ TOPO (např. Španělsko, Slovenská republika)

právnícké osobě se **nepřičítá** trestný čin spáchaný osobou fyzickou, podle TPH, ale v rámci řízení podle TPP se jí ukládá sankce, která není trestem, nicméně je obsažena v trestním zákoně:

+ **§ 83a z. č. 300/2005 Z. z.** zabrání peněžité částky právnícké osobě, byl-li spáchán trestný čin ...

+ **§ 83b z. č. 300/2005 Z. z.** zabrání majetku právnícké osobě, byl-li spáchán trestný čin ...

uvedené sankce postihující právníckou osobu mají charakter ochranných opatření (§ 33 z. č. 300/2005 Z. z.)

TRESTNÍ odpovědnost (TO) =

negativní, retrospektivní, sankční, deliktní ...

následná sankční, či jiná kvalifikovaná reakce veřejné státní moci na čin soudně trestný /CST/, zaměřená na jeho pachatele, majícího povinnost se jí podrobit i za použití donucení

TO zahrnuje:

- **retributivní** (sankce: TOS) i **restorativní** (jiná kvalifikovaná reakce: upuštění od potrestání, narovnání) koncepti trestní odpovědnosti a spravedlnosti ...
- **TO** má **formu** z hlediska požadavku naplňování funkcí TPH (zejm. individuálně preventivní a represivní, generálně preventivní)
 - **zásadně: INDIVIDUÁLNÍ (individuální TPH)**
 - **subjektivní, tj. za zavinění**
 - **individuální, tj. fyzických osob**
 - **výjimečně: KOLEKTIVNÍ (kolektivní TPH)**

Atributy trestní odpovědnost právnické osoby v ČR ve smyslu TOPOZ:

kolektivní

právnických osob coby kolektivních pachatelů

pravá

jako převažující koncept v Evropě

subjektivní

na bázi přičitatelnosti, vytýkatelnosti trestného činu fyzické osoby osobě právnické

kombinovaná

§ 8 odst. 1, 2 písm. a) – přičitatelnost, vytýkatelnost činu fyzické osoby osobě právnické

§ 8 odst. 2 písm. b) – rysy původní TO právnické osoby (snímek č. 7, bod 2))

**KONCEPT OBJEKTIVNÍ TO PRÁVNICKÉ OSOBY NEBYL pro
Českou republiku AKCEPTOVÁN**

TRESTNÝ ČIN

fyzické osoby

§ 12 odst. 1 TrZ:

„Jen trestní zákon vymezuje **trestné činy** a stanoví trestní sankce, které lze za jejich spáchání uložit.“

§ 13 odst. 1 TrZ:

„Trestným činem je **protiprávní** čin, který trestní zákon označuje za **trestný** a který **vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně**.“

§ 12 odst. 2 TrZ:

„Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech **společensky škodlivých**, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“

§ 111 TrZ:

„Trestným činem se rozumí jen **čin soudně trestný**, (tj. **dokonaný**) a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též **příprava** k trestnému činu, **pokus** trestného činu, **organizátorství, návod a pomoc**“

TRESTNÝ ČIN

právnícké osoby

§ 7 TOPOZ:

- trestnými činy se pro účely tohoto zákona rozumí zločiny nebo přečiny uvedené v **trestním zákoníku**, a to obchodování s lidmi
- ... a další **taxativně** vypočtené skutkové podstaty trestných činů podle TrZ
 - např. *zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 TrZ), neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 TrZ) ...*
 - **naopak ve výčtu nejsou uvedeny** např. trestné činy *poškození věřitele (§ 222), zvýhodnění věřitele (§ 223) ...*

Kategorizace trestných činů

trestné činy dospělých (§ 14 TrZ): **BIPARTICE**

přečiny

jsou všechny nedbalostní (§ 273) trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let (§ 205/1 písm. a)) TrZ

zločiny (zvláště závažné + ostatní)

jsou všechny trestné činy, které ***nejsou*** podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby **nejméně deset let**; např. § 140/1 (10 – 18 OS) TrZ; ostatní zločiny; např. § 142 (3 – 8 OS) TrZ;

provinění mladistvých (§ 6/1 ZSM): **MONOPARTICE**

TČ spáchaný mladistvým se nazývá **proviněním**, nejde o další kategorii vedle TČ ...

PLATÍ I PRO TRESTNÉ ČINY PRÁVNICKÝCH OSOB

ZÁKLADNÍ ZÁSADY **KOLEKTIVNÍHO** TRESTNÍHO PRÁVA

Vina (základy trestní odpovědnosti):

- *zásada zákonnosti* (§ 1 odst. 1, § 7, § 8 TOPOZ),
- *zásada formálně-materiálního pojetí podmínek trestní odpovědnosti právnické osoby* (§ 8 odst. 1, 2 TOPOZ), *kombinovaná odpovědnost* (? viz dále),
- *zásada osamostatnění trestní odpovědnosti právnické osoby* (§ 8 odst. 3 TOPOZ),
- *zásada kolektivní trestní odpovědnosti právnických osob* (§ 9 odst. 1, 2, 3 věta druhá TOPOZ),
- *zásada souběžné trestní odpovědnosti kolektivní a individuální* (§ 9 odst. 3 věta první TOPOZ),
- *zásada trestní odpovědnosti právního nástupce právnické osoby (přechodu TOPO na její právní nástupce)* (§ 10 TOPOZ).

– **zásada zákonnosti** (§ 1 odst. 1, § 7, § 8 TOPOZ)

- v oblasti viny se obě trestní práva (individuální a kolektivní) **potkávají** v zásadě zákonnosti
- podle § 7 se **trestnými činy pro účely TOPOZ** rozumí zločiny nebo přečiny uvedené v trestním zákoníku, a to ... (podle taxativního výčtu) ... např. § 222, § 223 se neuvádí
- podle § 8 odst. 1 trestným činem spáchaným právnickou osobou je **protiprávní čin** spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednala-li tak **fyzická** osoba uvedená v TOPOZ

- **zásada formálně-materiálního (kombinovaného) pojetí podmínek trestní odpovědnosti právnické osoby (§ 8 odst. 1, 2 TOPOZ)**

- v kolektivním trestním právu, pokud zcela nerezignuje na subjektivní koncept trestní odpovědnosti, se konstruuje jako specifikum alespoň odpovědnost za jednání jménem, v zájmu právnické osoby nebo v rámci její činnosti (**formální** podmínka), naplňuje-li znaky skutkové podstaty příslušného trestného činu; § 7, § 8 odst. 1 TOPOZ, které lze právnické osobě přičítat (**materiální** podmínka); § 8 odst. 2 TOPOZ, tzv. „kombinovaná (trestní) odpovědnost“
- z hlediska **subjektivní stránky** trestného činu důvodová zpráva k TOPOZ zdůrazňuje: „Takto konstruovanou odpovědnost založenou na **přičitatelnosti** trestného činu právnické osobě je třeba považovat za **zvláštní odpovědnost za zavinění** u právnické osoby odlišnou od pojmu viny (zavinění) u fyzické osoby. Je však třeba odmítnout myšlenku, že by trestní odpovědnost právnických osob byla odpovědností objektivní; v tomto případě jde ... o obdobnou odpovědnost jako při odpovědnosti za kvazidelikt, která je konstruována v § 360 odst. 1 trestního zákoníku.“

zásada formálně-materiálního (kombinovaného) pojetí podmínek trestní odpovědnosti právnické osoby (§ 8 odst. 1, 2 TOPOZ) POKRAČOVÁNÍ

- druhé vydání učebnice (C. H. Beck, 2012) již tuto zásadu **NEUVÁDÍ** ...
- druhým vydáním učebnice (C. H. Beck, 2012) uvedený **“kompromisní model”** trestní odpovědnosti právnické osoby znamená **něco jiného**: „... zachovává typickou strukturu základů trestní odpovědnosti, kterou česká teorie vybuchovala v minulosti a tam, kde to není možné, zákonodárce převzal prvky některých zahraničních, českému právu blízkých úprav a za jejich pomoci překonal obtíže, které jsou s definicí základů trestní odpovědnosti právnických osob zpravidla spojovány ...“
- ***jiný význam*** má pojem **„kombinovaný model”** trestní odpovědnosti právnické osoby uvedený v komentáři FOREJT, P., HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L., s. 68, 69; viz snímek č. 10

– ***zásada osamostatnění trestní odpovědnosti právnické osoby (§ 8 odst. 3 TOPOZ)***

- trestní odpovědnosti právnické osoby **nebrání**, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v odstavcích 1 a 2
- podle důvodové zprávy k TOPOZ: „Trestní odpovědnost právnické osoby není vyloučena jen z toho důvodu, že fyzická osoba pro daný trestný čin, který zakládá odpovědnost právnické osoby, trestně odpovědná není. Tím se zdůrazňuje určité **osamostatnění** trestní odpovědnosti právnických osob vyplývající z odlišnosti předpisů trestního zákoníku a tohoto zákona, zejména co do odlišnosti podmínek zakládajících trestní odpovědnost.“

– ***zásada kolektivní trestní odpovědnosti
právnických osob (§ 9 odst. 1, 2, 3 věta druhá
TOPOZ)***

- **pachatelem přímým** trestného činu je právnická osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákonem způsobem uvedeným v tomto zákoně
- pachatelem **nepřímým** je i právnická osoba, která k provedení činu užila jiné právnické nebo fyzické osoby (za podmínek § 22 odst. 2 TrZ)
- **účastenství** právnické osoby lze opřít o § 9 odst. 2 TOPOZ, anebo alespoň podpůrně o § 24 TrZ
- byl-li trestný čin spáchán společným jednáním více osob, z nichž alespoň jedna je osoba právnická, odpovídá každá z nich, jako by trestný čin spáchala sama (**spolupachatel**)
- důvodová zpráva k TOPOZ k tomu uvádí: „V případě spolupachatelství je akcentován požadavek, který vyjadřuje spíše označení kolektivní odpovědnosti právnických osob ...“

– **zásada souběžné trestní odpovědnosti kolektivní a individuální (§ 9 odst. 3 věta první TOPOZ)**

- trestní odpovědností právnické osoby **není dotčena** trestní odpovědnost **fyzických** osob uvedených v § 8 odst. 1 a trestní odpovědností těchto fyzických osob **není dotčena** trestní odpovědnost **právnické osoby**
- otázka, zda tento „souběh“ trestních odpovědností není v rozporu se zásadou ***ne bis in idem*** ?
- „souběh“ trestních odpovědností se týká jednoho a téhož trestného činu, kdy na straně pachatelů jsou **různé** jeho subjekty: osoba právní a osoba fyzická, tudíž o dvojí postih téhož za totéž se **nejedná**

– ***zásada trestní odpovědnosti právního nástupce právnické osoby (přechodu TOPO na její právní nástupce) (§ 10 TOPOZ)***

- trestní odpovědnost právnické osoby **přechází** na všechny její právní nástupce **ze zákona**
- důvodová zpráva k TOPOZ zásadu přibližuje takto: „Otázku přechodu trestní odpovědnosti na nástupce je třeba zákonem výslovně upravit, jinak by bylo velmi snadné vyhnout se trestu či důsledkům s ním spojeným.“
- **právní nástupnictví** právnické osoby je vázáno na specifické právem definované postupy podle **občanského** nebo **obchodního** práva
- českému trestnímu právu byl *institut přechodu trestní odpovědnosti ex lege* zcela **cizí**
- je-li právní nástupnictví spojeno se **zánikem** původní právnické osoby, odpovídá **jen** právní **nástupce**, není-li tomu tak, odpovídají **obě** právnické osoby, **aniž jde o jakoukoliv formu trestné součinnosti**

- **Trestní sankce** (právní následky základů trestní odpovědnosti):
 - *zásada zákonnosti trestů a ochranných opatření* (§ 1 odst. 1, § 15 odst. 1, 2 TOPOZ),
 - *zásada přiměřenosti trestních sankcí* (§ 14 odst. 1, 2 TOPOZ),
 - *zásada zohlednění právem chráněných zájmů osob poškozených trestným činem* (§ 14 odst. 3 TOPOZ),
 - *zásada neslučitelnosti trestů a ochranných opatření* (§ 15 odst. 3 TOPOZ).

v podrobnostech se odkazuje na přednášku o ukládání trestních sankcí právnickým osobám

SKUTKOVÁ PODSTATA TRESTNÉHO ČINU PRÁVNICKÉ OSOBY

ZVLÁŠTNOSTI

(v podrobnostech srov. FENYK, J. Hlava IV. Základy trestní odpovědnosti a nedostatek trestnosti činu právnických osob. In: KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, z něhož PP vychází)

KUMULATIVNÍ OBJEKTIVNÍ STRÁNKA:

základní objektivní stránka:

objektivní stránka kteréhokoli z trestných činů fyzického pachatele

PLUS

speciální objektivní stránka (§ 8 odst. 1 TOPOZ):

• čin byl spáchán fyzickým pachatelem (alternativně):

- jménem právnické osoby,
- v zájmu právnické osoby, nebo
- v rámci činnosti právnické osoby

jednal-li tak:

- a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,
- b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídící nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),
- c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo
- d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c),

TROJÍ SUBJEKT TRESTNÉHO ČINU

primární (právnícká osoba, § 1 odst. 1, § 6 a contr. TOPOZ)

sekundární (fyzické osoby uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) - c) TOPOZ)

terciární (fyzická osoba zaměstnanec - § 8 odst. 1 písm. d) TOPOZ)

**V uvedeném se výrazně odráží některé výše uvedené atributy
trestní odpovědnosti právníckých osob podle TOPOZ**

SUBJEKTIVNÍ STRÁNKA

právnícká osoba **nemá**:

vlastní **vědomostní** složku zavinění, ani

vlastní **volní** složku zavinění

nemůže podle nich proto jednat navenek a navenek je sama projevovat

- jednání právnícké osoby podle TOPOZ představují proto ty navenek projevené volní a vědomostní akty, které jménem právnícké osoby činí **fyzické subjekty** uvedené v § 8 odst. 1 písm. a) - d) TOPOZ
- důsledky takto projevené vůle *v podobě **úmyslného** nebo **nedbalostního** zavinění fyzické osoby* se **přičítají** právnícké osobě jako *primárnímu* subjektu práva **přímo** (§ 8 odst. 2 písm. a) TOPO) nebo **nepřímo** (§ 8 odst. 2 písm. b) TOPO) :
 - byl-li trestný čin spáchán **zaměstnancem** uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě **rozhodnutí, schválení** nebo **pokynu orgánů právnícké osoby** nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) anebo proto, že **orgány právnícké osoby** nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) **neprovedly** taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly **povinnou** nebo **potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců** nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo **neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků** spáchaného trestného činu
 - prokáže-li právnícká osoba, že **provedla** ..., trestně **neodpovídá** ...

Poznámka:

v trestním právu nelze použít plně teorie o příčitatelnosti uplatňované v právu soukromém (jako např. jednání statutárního orgánu), ale jedná se o její **širší** podobu, která je zvláštní **kombinací** přímého **zastoupení a příčitatelnosti**, a kterou lze označovat obecnějším a výstižnějším pojmem „vytýkatelnost“

ustanovení odstavců 1 a 2 § 8 TOPOZ se podle **odst. 4** užití **i tehdy**, jestliže:

- a) k jednání uvedenému v odstavcích 1 a 2 došlo **před** vznikem právnické osoby,
- b) právnická osoba vznikla, ale soud rozhodl o **neplatnosti** právnické osoby,
- c) právní úkon, který měl založit oprávnění k jednání za právnickou osobu, je **neplatný** nebo **neúčinný**, nebo
- d) jednající fyzická osoba **není za takový trestný čin trestně odpovědná**
 - je-li důvodem nedostatek **věku** či **nepříčetnost**, právnická osoba **bude** trestně odpovědná
 - je-li důvodem **okolnost vylučující protiprávnost**, právnická osoba **nebude** trestně odpovědná

- jednání za jiného (§ 114 odst. 2 TrZ) **neznamená, nezakládá** TOPO
- „jednání za jiného“, jako institut individuálního trestního práva **obstojí vedle** TOPO, resp. jeho existence je **nezbytná**
 - Např.:
 - TČ zvýhodnění věřitele (§ 223 TrZ), jehož se může de facto dopustit právnícká osoba (jako **dlužník**), **NENÍ UVEDEN** ve výčtu v § 7 TOPOZ, takže de iure za něj neodpovídá;
 - za takovou právníckou osobu jedná osoba fyzická, která de iure **dlužníkem není**, tedy za uvedený TČ by rovněž neodpovídala;
 - pokud by **neexistoval** institut „jednání za jiného“, neodpovídala by za uvedený TČ ani právnícká, ani fyzická osoba;
 - totéž platí o trestném činu podle § 222, § 226 TrZ ...